T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/373
KARAR NO : 2023/494
KARAR TR : 19/06/2023

ÖZET: 3. derece arkeolojik sit alanında kalan ve imar planında ise kısmen park,kısmen yol alanı olarak ayrılmış bulunantaşınmaza, kamulaştırmasız el atıldığından bahisle açılan tazminat davasının,26/11/2022 tarih ve 32025 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7421 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile 2942 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesinin birinci fıkrasına eklenen *"Bu süre içinde belirtilen işlemlerin yapılmaması halinde taşınmazların malikleri tarafından mülkiyet hakkından kaynaklı bedele ilişkin açılacak davalar, adli yargıda görülür."* hükmü uyarınca, ADLİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk

K A R A R

Davacı : A.B
Vekili : Av. N. D
Davalı : Şanlıurfa Büyükşehir Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. M. K

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, müvekkiline ait Şanlıurfa ili, Eyyübiye ilçe, ...Mahallesi, ... ada ... sayılı parselde bulunan taşınmaza davalı idarece kamulaştırmasız el atıldığından bahisle, 1.000 TL bedelin el atma tarihinden itibaren kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiziyle birlikte ödenmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2. **Şanlıurfa 2. Asliye Hukuk Mahkemesi 10/12/2015 tarih ve E.2012/369, K.2015/1246 sayılı kararı** ile, 24/05/2013 tarihinde yürürlüğe giren 6487 sayılı Kanunla değiştirilen 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun Geçici 6. maddesi gereğince bu tür davalarda idari yargının görevli olması nedeni ile dava konusu taşınmaza fiili el atma söz konusu olmayıp, hukuki el atma olduğu anlaşıldığından, idari yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle, mahkemelerinin yargı yolu nedeniyle görevsizliğine karar vermiştir. Kararın davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay 5. Hukuk Dairesi 13/03/2017 tarih ve E.2016/3893, K.2017/8029 sayılı kararı ile, kararın hüküm fıkrasının vekalet ücretine ilişkin kısmının düzeltilerek onanmasına karar vermiştir. Davacı vekilinin karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 27/06/2018 tarih ve E.2017/28017, K.2018/13080 sayılı kararı ile reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

3. Davacı vekilibukez, taşınmazakamulaştırmasız el atıldığındanbahisle 100.000 TL bedelin hukuken kısıtlama tarihinden itibaren kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiziyle birlikte aynı istemle idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. İdari Yargıda

4. Şanlıurfa 2. İdare Mahkemesi 12/03/2021 tarih ve E.2018/397, K.2021/319 sayılıkararı ile, dava konusu taşınmaz açısından, idarelerin sit alanlarında kamulaştırma yapma zorunluluğunun bulunmadığı ancak bu statüde bulunan taşınmazlar için Hazine taşınmazlarıyla takas imkanının sunulması için koruma amaçlı imar planı bulunması gerektiği, koruma amaçlı imar planı yapımı için idarelere sit ilanından bu yana belli bir yasal süre tanındığı, esasen uyuşmazlığa konu taşınmazın kamulaştırılması zorunlu bir statüde bulunmadığı ve bu nedenle kamulaştırmasız el atma nedeniyle oluşan bir zarardan da bahsedilemeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiş, bu karara karşı davacı vekili istinaf isteminde bulunmuştur.

5. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi İkinci İdari Dava Dairesi 20/12/2022 tarih ve E.2021/1972, K.2022/2165 sayılı kararı ile, *"...davada, uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmi kurumlara ayrılmak suretiyle mülkiyet hakkının özüne dokunacak şekilde tasarrufu hukuken kısıtlandığı ileri sürülen taşınmaz hakkında, uygulama imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıllık süre içerisinde imar programları veya imar uygulamalarının yapılmadığı, kamulaştırılacağı ve her hâlde mülkiyet hakkının kullanmasına engel teşkil edecek kısıtlılığın kaldırılması şeklinde imar planı değişikliği yapılmadığı iddiasıyla mülkiyet hakkından kaynaklı bedele ilişkin olarak dava açıldığının anlaşılması karşısında, uyuşmazlığın görüm ve çözümünde adli yargının görevli olduğu"* gerekçesiyle, mahkeme kararının kaldırılmasına, yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın mahkemesine gönderilmesine kesin olarak karar vermiştir.

6. **Şanlıurfa 2. İdare Mahkemesi 27/04/2023 tarih ve E. 2023/271 sayılı kararı**ile, aynı gerekçeyle davada adli yargı yerinin görevli olduğu belirtilerek, 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi HakkındaKanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine ve dosya incelemesinin bu konuda Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir.

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

7. Anayasa'nın 125. maddesinin son fikrası şöyledir:

"İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

8. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "*İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı"* başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"1. (Değişik: 10/6/1994 - 4001/1 md.) İdari dava türleri şunlardır:

a) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 21/9/1995 tarihli ve E:1995/27, K:1995/47 sayılı kararı ile; Yeniden Düzenleme: 8/6/2000-4577/5 md.) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları

c) (Değişik: 18/12/1999-4492/6 md.) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.

2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler."

9. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun " *Kamulaştırma*" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

" Taşınmaz kültür varlıkları ve bunların korunma alanları, aşağıda belirlenen esaslara göre kamulaştırılır:

a) Kısmen veya tamamen gerçek ve tüzel kişilerle mülkiyetine geçmiş olan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanları Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak proğramlara uygun olarak kamulaştırılır. Bu maksat için, Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konur.

(Ek:17/6/1987-3386/5md. Değişik:14/7/2004-5226/7 md.) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri ve mahallî idare birlikleri tescilli taşınmaz kültür varlıklarını, koruma bölge kurullarının belirlediği fonksiyonda kullanılmak kaydıyla kamulaştırabilirler.

...

e) (Değişik: 17/6/1987 - 3386/5 md.) Kamulaştırma işlemleri, bu Kanun hükümleri ile 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerine göre yapılır.

..."

10. Aynı Kanun'un *"Sit alanlarında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile koruma amaçlı imar plânı"* başlıklı 17. maddesinin (a) bendi şöyledir:

"...(Değişik ikinci paragraf: 8/8/2011-KHK-648/42 md.) Koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar, koruma bölge kurulu tarafından üç ay içinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları belirlenir. Belediyeler, valilikler ve ilgili kurumlar söz konusu alanda üç yıl içinde koruma amaçlı imar planı hazırlatıp incelenmek ve sonuçlandırılmak üzere koruma bölge kuruluna vermek zorundadır. Üç yıllık süre içinde zorunlu nedenlerle plan yapılamadığı takdirde koruma bölge kurulunca gerekçeli

olarak bu süre uzatılabilir. Uzatılan süre içerisinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları uygulanır.

..."

11. 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun Ek 1. maddesinin birinci fıkrasının mevcut durumu şöyledir:

" (Ek: 20/8/2016-6745/33 md.)

Uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmî kurumlara ayrılmak suretiyle mülkiyet hakkının özüne dokunacak şekilde tasarrufu hukuken kısıtlanan taşınmazlar hakkında, uygulama imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıllık süre içerisinde imar programları veya imar uygulamaları yapılır ve bütçe imkânları dâhilinde bu taşınmazlar ilgili idarelerce kamulaştırılır veya her hâlde mülkiyet hakkını kullanmasına engel teşkil edecek kısıtlılığı kaldıracak şekilde imar planı değişikliği yapılır/yaptırılır. (İptal: Anayasa Mahkemesinin 20/12/2018 tarihli ve E.: 2016/181 K.: 2018/111 sayılı Kararı ile) (Ek cümle:16/11/2022-7421/3 md.) Bu süre içinde belirtilen işlemlerin yapılmaması halinde taşınmazların malikleri tarafından mülkiyet hakkından kaynaklı bedele ilişkin açılacak davalar, adli yargıda görülür."

B. Yargı Kararları

12. Uyuşmazlık Mahkemesinin 08/07/2019 tarih ve E.2019/213, K.2019/416 sayılı kararında; Anayasa Mahkemesinin 20/12/2018 tarih ve E.2016/181, K.2018/111 sayılıiptal kararının, Uyuşmazlık Mahkemesinin bu konuda istikrar bulmuş kararları doğrultusunda, yargı yolunun değişmesini gerektirecek bir duruma yol açmadığı belirtilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...İptal edilen bölüm içerisinde kalan 'Bu süre içerisinde belirtilen işlemlerin yapılmaması hâlinde taşınmazların malikleri tarafından, bu Kanunun geçici 6 ncı maddesindeki uzlaşma sürecini ve 3194 sayılı İmar Kanununda öngörülen idari başvuru ve işlemleri tamamlandıktan sonra taşınmazın kamulaştırmasından sorumlu idare aleyhine idari yargıda dava açılabilir.' cümlesi kapsamında, bakılan görev uyuşmazlığında yargı yolunun değişip değişmeyeceği hususu irdelendiğinde; davacıların taşınmazları üzerinde tasarruf etme hakkının kısıtlanmasının, idarenin bir eyleminden değil, idari bir işlem niteliğindeki imar planından kaynaklanması; davacıların bu işlem sebebiyle doğduğunu iddia ettikleri zararın ancak idari yargıda açılacak bir tam yargı davasına konu edilebileceğinin tartışmasız olmasının yanında; Anayasa Mahkemesinin belirtilen kararının gerekçesinde; bu konuya ilişkin uyuşmazlıkların adli yargıda görülmesinin gerektiği, diğer bir anlatımla taşınmazın malikleri tarafından idari yargıda dava açılabileceğinin hukuka aykırı olduğu yönünde herhangi bir irdelemeye yer verilmediği gözetildiğinde; Mahkememizin bu konuda istikrar bulmuş kararları doğrultusunda, yargı yolunun değişmesini gerektirecek bir durum bulunmadığı sonucuna varılmıştır...."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

13. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Ali ÖZGÜR'ün katılımlarıyla yapılan 19/06/2023 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, Mahkemece idari yargı dosyasının ekinde adli yargı dosya ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

14. Raportör-Hakim Arzu ÇETİNDERE ŞAŞI'nın davanın çözümünde adliyargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

15. Dava, Şanlıurfa ili, Eyyübiye ilçesi, ...Mahallesi, ... ada, ... sayılı parselde bulunan taşınmaza, davalı idarece kamulaştırmasız el atıldığından bahisle 1.000 TL bedelinel atma tarihinden itibaren işleyecek faizi ile birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

16. İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetimin idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerince

çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

17. Dava dosyasının incelenmesinden, dava konusu Şanlıurfa ili, Eyyübiye ilçesi, ...Mahallesi, 730 ada, 4 parsel sayılı taşınmazın da bulunduğu alanın, Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 28/03/2002 tarih ve 2813 sayılı kararı ile sınırları belirlenen ve Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 08/07/2009 tarih ve 884 sayılı kararıyla da sınırları güncel harita üzerinde işaretlenen *"Antik Edessa Narkopolü 3. Derece Arkeolojik Sit Alanında"* kaldığı, 1/1000 ölçekli imar planında ise "*kısmen park ve kısmen yol alanı olarak planlandığı"* dosya kapsamından, taşınmaza fiili el atıldığı yolunda bir bilgi ve belgenin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

18. Uygulama ve öğretide, kamu idarelerinin, kamu hizmetinin yürütümü sırasında, kamu gücü kullanarak tek yanlı irade açıklamalarıyla yapmış oldukları işlemleri, idari işlem, herhangi bir işlem ya da karara dayanmaksızın gerçekleştirdikleri maddi faaliyetleriyle, görevleriyle ilgili hareketsizlikleri de, idari eylem olarak tanımlanmaktadır.

19. Bu bakımdan, idarece kamu gücü kullanılarak, tek yanlı biçimde yapılan uygulamalar sonucunda uğranılan zararın tazminine ilişkin bulunan davanın, Uyuşmazlık Mahkemesinin istikrarlı kararları ile2577 sayılıKanun'un 2/1-b. maddesi kapsamında,imar mevzuatı hükümleri çerçevesinde idari yargı yerince çözümlenmesi gerekmekte ise de, somut uyuşmazlıkta görevli mahkemeyi belirleyen ve 26/11/2022 tarihli ve 32025 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7421 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile 2942 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesinin birinci fıkrasına eklenen '*Bu süre içinde belirtilen işlemlerin yapılmaması halinde taşınmazların malikleri tarafından mülkiyet hakkından kaynaklı bedele ilişkin açılacak davalar, adli yargıda görülür."* hükmü uyarınca, davanınçözümündeadli yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

20. Yukarıda belirtilen hususlar gözönünde bulundurularak, Şanlıurfa 2. İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile, Şanlıurfa 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 10/12/2015 tarih ve E.2012/369, K.2015/1246 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Şanlıurfa 2. İdare Mahkemesinin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile, Şanlıurfa 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 10/12/2015 tarih ve E.2012/369, K.2015/1246 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

19/06/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Nilgün	Doğan	Eyüp
TOPAL	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Ali
ARSLAN	BALLI	ÖZGÜR